HOMME EN HET NOODGEVAL

Annejan Mieras
Met illustraties van Linde Faas

THEMA'S

- Anders zijn
- Vriendschap
- Gevoelens
- Familie
- Poëzie

KERNDOELEN

- Nederlands 4B, 8B

WEBSITE

Annejan Mieras

Hommes moeder heeft een nare verrassing: Pien, dat rare meisje uit zijn klas, komt een tijdje logeren. Ze krijgt ook nog eens Hommes kamer. Waarom moet Pien zo nodig bij hem? Ze is onhandig, lust niks en zegt dat ze een prinses is. En natuurlijk wordt ze hartstikke voorgetrokken… Aangespoord door zijn grote vriend, fietsenmaker Kees, gaat Homme stiekem op onderzoek uit. Wie is Pien nu echt?

1. Vooraf

Annejan Mieras is erin geslaagd om wat lastigere thema's als anders zijn en psychische problemen te verwerken zonder het verhaal te zwaar te maken. Aan de ene kant laat het verhaal zien dat je niet te snel moet oordelen over mensen die op het eerste oog anders zijn. Hommes moeder is hierin een rolmodel, ze ziet Pien echt. Maar tegelijkertijd gaat ze voorbij aan de gevoelens van Homme. Ze bagatelliseert zijn gevoelens en leeft zich niet in hem in. Gelukkig voor Homme erkennen zijn vader en Kees die gevoelens van boosheid, jaloezie en medelijden wel. Want Homme zit er behoorlijk mee in de knoop. Wat moet hij nu met die Pien? Wanneer hij Kees' advies opvolgt, de kat uit de boom kijken, ontdekt Homme dat Pien helemaal niet zo stom is. En ook Pien vindt langzaam haar weg bij Homme thuis. Haar gevoelens en gedachten komen het duidelijkst naar voren in haar gedichten met doorgestreepte stukjes. Samen met Homme komt Pien uiteindelijk achter de waarheid over haar verdwenen Poolse vader.

2. Introductie

Laat het omslag zien en lees de titel voor. Stel bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Wat vind je van deze titel? Wanneer is iets een noodgeval?
- Wat vind je van het omslag, past dit goed bij de titel?
- Waar denk je dat het boek over gaat?

Blader door het boek. Vraag bijvoorbeeld:

- Hebben de hoofdstukken nummers, of is het boek anders ingedeeld?
- Wat valt je op aan de eerste bladzijden?
- Bij elk hoofdstuk staat ook een tekening. Wat zouden dit kunnen zijn? Waar lijken de tekeningen op?

Lees de eerste bladzijde en de eerste zin van de tweede bladzijde (p. 7-8) van het eerste hoofdstuk. Vraag bijvoorbeeld:

- Wat is je opgevallen?
- Wat vond je leuk aan dit stukje?
- Heb je een ander idee van het verhaal gekregen?

3. Voorlezen

Je leest steeds een aantal hoofdstukken uit het boek voor. Een suggestie hiervoor staat hieronder, maar meer of minder hoofdstukken voorlezen kan ook. Vervolgens ga je hierover in gesprek met de klas aan de hand van de Vertel eens-methode van Aidan Chambers. Door met elkaar te praten komen leerlingen erachter dat andere mensen een boek anders kunnen lezen, waardoor hun eigen leeservaring verdiept en verrijkt kan worden. Daarom is het belangrijk dat alles kan en mag worden verteld. Alle antwoorden zijn goed.

Vertel eens-methode

Je start met een of meer basisvragen van Chambers (zie verderop). Op basis van de reacties van de leerlingen vraag je door. Als een leerling iets spannend vindt, kun je bijvoorbeeld vragen: wat maakt dit stukje dan spannend? Welke woorden of zinnen zijn spannend? Probeer met behulp van doorvraagvragen in te gaan op de thema's uit het verhaal. Hoe je dit kunt doen, staat hiernaast uitgewerkt. Deze vragen zijn bedoeld als voorbeeld, het doel is dat je inspeelt op waar de leerlingen zelf mee komen en hen laat vertellen wat ze vinden.

Doel van de vragen

De leerlingen gaan in gesprek over de thema's in het verhaal.

Basisvragen van Chambers:

- Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit deel van het boek?
  - Wat is je opgevallen?
- Wat vond je niet leuk?
  - Waren er stukken die je vervelend vond?
  - Heb je stukken overgeslagen? Welke?
- Wat was er moeilijk of onduidelijk?
  - Wat vond je vreemd?
  - Was er iets wat je nog nooit in een boek bent tegengekomen?
  - Was er iets wat je totaal verraste?
  - Waren er dingen die niet klopten?

Lees hoofdstuk 1 en 2 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door. Je kunt bijvoorbeeld ingaan op de volgende thema's:

- **Anders zijn:**
  - Wat voor beeld heb je van Pien? Waar komt dit beeld volgens jou vandaan? Welke personages zeggen iets over Pien? En wat voor beeld heb je van Piens moeder? Wat vind je hiervan?

- **Gevoelens:**
  - Hoe zou jij je voelen als je je kamer aan iemand anders moest geven? Hoe voelt Homme zich? Kun je een stukje noemen waarin dat gevoel duidelijk wordt?
  - Tim zegt dat Pien vissenogen heeft. Hoe denk je hierover? Hoe reageert Vaas hierop? Welke emotie herken je bij Vaas? Wat vind je hiervan?
  - Wat voor beeld en welk gevoel heb je bij Hommes kamer? En bij die van Tim? Door welk stukje heb je dit beeld/dit gevoel gekregen?
  - Op bladzijde 19 staat: "'Homme, dat over Dora is niet voor de hele klas bedoeld. Dat is voor Pien niet fijn. Snap je?' Ik knik en bedenk dan wat er allemaal niet fijn voor Homme is!" Hoe denk je over dit fragment? Welk gevoel krijg je erbij? Herken je dit?

- **Poëzie**
  - Wat dacht of voelde je toen je het gedicht zag/hoorde? Van wie is het gedicht?
  - Staan er woorden in die je niet begrijpt?

Lees hoofdstuk 3 tot en met 7 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Anders zijn:**
  - Vaas gaat met Pien en Homme naar het bos. Wat voor beeld krijg je van Pien? Kun je een stukje noemen dat dit beeld oproept? Had je dit van Pien verwacht?
  - De juf wil 'een andere Homme zien'. Hoe komt dit op jou over? Wat zou die andere Homme moeten doen? Wat vind je hiervan?
  - Homme wil 'een andere Pien' zien. Hoe zou zij eruit kunnen zien? Wat zou de andere Pien wel en niet doen?
  - Pien hoeft de sperziebonen niet op te eten, maar Homme moet altijd van alles een schepje opeten. Wat voor gevoel krijg je hierbij? Wat vind je van de reacties van Homme en zijn moeder?

- **Vriendschap:**
  - Wat voor beeld heb jij van Stan en Lieuwe? Kun je een stukje noemen waardoor dit komt? Hoe denkt Homme over zijn vrienden? Had je verwacht dat Stan en Lieuwe Hommes geheim zouden doorvertellen? Waardoor komt dit?
  - Wat vind je ervan dat Stan en Lieuwe zeggen dat Pien stinkt? Hoe denkt Homme hierover? Welk gevoel heeft hij? In welk stukje komt dit gevoel naar voren?

Lees hoofdstuk 8 tot en met 10 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Anders zijn:**
  - Geloof jij dat Pien een prinses is? Door welk stukje geloof je dat wel/niet? Denk je dat Homme en Moes dit geloven? Door welk stukje denk je dat?
  - Pien kan niet fietsen. Wat vind je van dit stukje? Welk gevoel roept het op? Had je verwacht dat Pien niet kon fietsen? Hoe komt dit?

- **Gevoelens:**
  - Wat vind je van de aanpak van Hommes moeder wanneer het klimpark niet doorgaat? Welke gevoelens herken je in dit stukje? Welk gevoel roept het bij jou op?
  - Pien valt met de fiets en Homme twijfelt of hij Pien moet troosten. Hoe komt dit op jou over? Wat vind je van Hommes aanpak? Wat had hij ook kunnen doen?
  - Homme moet Pien leren fietsen. Wat voor beeld krijg je hierbij van Homme? Welke gevoelens herken je? Door welk stukje in de tekst komt dit? Hoe had jij verwacht dat het leren fietsen zou gaan?

Lees hoofdstuk 11 tot en met 13 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Anders zijn:**
  - Pien heeft haar voet gekneusd. Heeft ze hier last van, denk je? Door welk stukje denk je dit? Welk gevoel roept de behandeling van Pien door Hommes moeder en de juf bij jou op? Had je verwacht dat Pien zo behandeld zou worden?
  - Wat voor beeld heb jij bij 'prinsessig' zijn? Waar komt dit beeld volgens jou vandaan? Geloof jij dat Pien een prinses is? Door welk stukje komt dit?

- **Gevoelens:**
  - Hommes vakantie met de camper gaat niet door. Hoe denk jij over de reacties van Moes en Homme? Welke emoties passen hierbij? Wat hadden ze ook kunnen zeggen?
  - Lieuwe zegt over Pien: 'de gek van het duikelrek' (p. 76). Wat voor gevoel roept die opmerking bij jou op? Hoe denkt Homme hierover?

Lees hoofdstuk 14 tot en met 17 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Gevoelens:**
  - Hoe denk jij erover dat Piens vader verdwenen is? Welk gevoel roept het stukje over Piens vader bij je op? Wat zou je nog over Piens vader willen weten?
  - Wat denk jij dat 'een robotstem hebben' betekent? Door welk stukje in de tekst denk je dat?
  - Welk beeld heb je van Piens moeder? Waar komt dit beeld volgens jou vandaan? Welk gevoel roept Piens bezoek bij je op? Door welk stukje komt dit?

Lees hoofdstuk 18 tot en met 20 voor.

Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Anders zijn:**
  - Wat voor beeld heb jij bij Pien als prinses? Hoe denken Homme en zijn moeder over Pien als prinses? Zou Pien een prinses kunnen zijn? Door welk stukje denk je dit wel/niet?
  - Pien mag in de auto bij het raam zitten. Wat vind je van de reacties van Homme, Moes en Vaas? Had je deze reacties verwacht? En waar komt dit door?

- **Poëzie**
  - Wat dacht je toen je de dichtregels op bladzijde 107 hoorde/las? Zijn er woorden die mooi zijn? Of moeilijke woorden? Wat betekent het gedichtje volgens jou?

- **Gevoelens**
  - Wat vind je ervan dat Pien Homme de schuld geeft? Welk gevoel roept dit bij je op? Hoe denkt Homme er zelf over? Had je verwacht dat Pien dit zou doen? Waardoor komt dit?

Lees hoofdstuk 21 tot en met 23 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Gevoelens:**
  - Wat voor gevoel roept het verhaal van Piens vader bij je op? Welk stukje zorgt voor dat gevoel? Hoe voelt Pien zich? Door welk stukje denk je dat? Had je dit verwacht? Kun je dit uitleggen?
  - Hoe kun je aan iemands gezicht zien dat er iets is? Wat voor gevoel krijg je bij Kees' verhaal?
  - Hoe denk jij over Hommes dictafoon? Wat vind je van Piens reactie op de dictafoon? Herken je het gevoel van Homme?

- **Vriendschap:**
  - Wat vind je van Hommes compliment aan Pien? Wat voor compliment had hij haar nog meer kunnen geven?

Lees hoofdstuk 24 en 25 voor.

- Begin met een of meer basisvragen van Chambers. Vraag vervolgens door, praat bijvoorbeeld over:

- **Anders zijn:**
  - Welk gevoel roept Piens verhaal over haar thuis bij je op? Door welk stukje krijg je dit gevoel vooral? Hoe verschilt Piens thuis met dat van Homme?
  - Wat voor beeld heb jij nu van Pien? Waar komt dit beeld volgens jou vandaan? Is dit beeld anders dan aan het begin van het verhaal? Wat zou je nog over Pien willen weten?

- **Vriendschap:**
  - Zijn Stan en Lieuwe echte vrienden voor Homme? Door welk stukje denk je dat? Wanneer ben je volgens jou een echte vriend?
  - Zijn Homme en Pien nu vrienden volgens jou? Door welk stukje denk je dat?

Terugblik

Hebben jullie het hele boek gelezen? Praat samen na met behulp van de vragen van Chambers. Vraag bijvoorbeeld:

- Wat ga je anderen over dit boek vertellen?
- Wie zouden dit boek moeten lezen?
- We hebben naar elkaar geluisterd en van alles over het boek gehoord. Heb je je verbaasd over wat iemand zei? Wat zei diegene dan precies?
- Was er iets in dit boek wat je zelf weleens hebt meegemaakt?

Schrijver op bezoek?

Kijk op de website van de Schrijverscentrale.

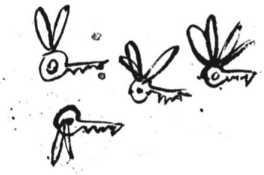

4A. Verwerking: Een Pien-gedicht

In het kort

Pien kiest steeds één regel uit het gedicht van 'Het moment' van Wisława Szymborska en bedenkt daar dan zelf een nieuw gedicht bij. De kinderen gaan hetzelfde doen. Dit gedicht mogen ze aan elkaar of de hele klas voordragen.

Introductie

Lees een van Piens gedichten voor (bladzijde 155-159). De cursieve zinnen komen uit 'Het moment', de andere zinnen heeft Pien zelf bedacht. Wat valt de leerlingen op aan het gedicht? Staan er mooie of moeilijke woorden in? Welk gevoel krijgen ze erbij?

Kern

Leg verschillende dichtbundels klaar, dit mogen ook dichtbundels zijn voor hogere groepen. Denk aan: *Plassen op schrikdraad* van Simon van der Geest of *Het is een zachte dag vandaag* van Rian Visser. Of zoek naar gedichten via rijketeksten.org en print deze uit of toon ze op het bord.

Iedere leerling kiest zelf een dichtregel uit. Ze denken na over de betekenis van de zin. Vervolgens bedenken ze hier minimaal 3 regels bij. Dit mag op rijm, maar dat hoeft niet.

Afsluiting

De leerlingen dragen hun gedicht voor aan elkaar of voor de hele klas. Welk gevoel kregen de leerlingen bij elkaars gedichten? Waar gaat het volgens hen over?

4B. Verwerking: Je eigen ijzerdier

In het kort

Homme maakt in de schuur zijn ijzerdieren. De leerlingen gaan een 'ijzerdier' ontwerpen dat past bij een gevoel dat ze weleens hebben. Dit hoeft niet met echt ijzer. Ze kunnen het ook maken van kosteloos materiaal, zoals doppen, wc-rollen, aluminiumfolie, rietjes. Daarna raden ze van elkaar voor welk gevoel hun ijzerdier staat.

Introductie

Lees het fragment voor waarin Homme Pien bang wil maken met een 'remspin' (bladzijde 38). Leg uit dat dieren bepaalde gevoelens kunnen oproepen, zoals boosheid, maar ook verdriet en blijheid. Denk samen met de leerlingen na over welk dier kan passen bij bepaalde gevoelens, bijvoorbeeld een egel met stekels als je boos bent. Schrijf deze dieren op het bord.

Kern

Laat de leerlingen eerst een gevoel bedenken waar ze een dier bij willen maken. Daarna schetsen ze hun 'ijzerdier'. Gebruik grafietpotloden (type B) voor een ijzerachtige uitstraling. Ze bedenken ook welk materiaal ze straks nodig hebben. Vervolgens bouwen ze hun dier. Tot slot schrijven ze op een kaartje wat voor dier ze gemaakt hebben, bij welk gevoel dit dier past en van welke materialen het gemaakt is.

Afsluiting

Alle leerlingen zetten hun 'ijzerdier' op hun tafel met de kaartjes omgedraaid. Loop met elkaar langs de dieren en laat de leerlingen raden welk dier het is en bij welk gevoel het past. Kunnen ze uitleggen waardoor ze dit gevoel erbij krijgen? Lees vervolgens het kaartje voor.

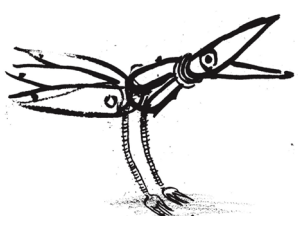

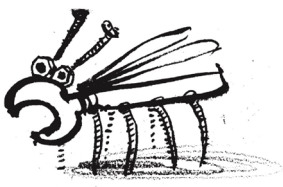

© Linde Faas

5. Verder lezen

Meer boeken over deze thema's lezen?

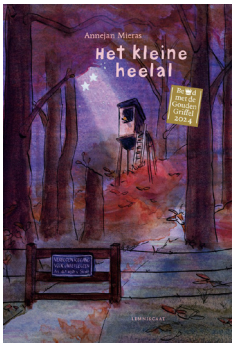

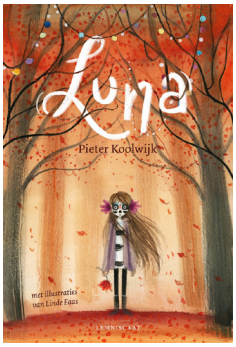

- In *Het kleine heelal*, ook van Annejan Mieras, moet Raaf tijdelijk met haar moeder op een camping gaan wonen. Een verhaal over vervelende volwassenen, vriendschap en heel wat vragen. Waarom is Raafs vader bijvoorbeeld niet te bereiken?

- In *Gozert* en *Luna*, beide van Pieter Koolwijk, zijn Ties en Luna anders dan de rest. Ties heeft een denkbeeldige vriend, Gozert, en Luna hoort stemmen in haar hoofd. Ze ontmoeten elkaar in Huize Hoopvol. In beide boeken draait het om de vraag wanneer het 'een probleem' wordt om anders te zijn, en om de relatie tussen ouders en hun kind.

- *Zo voelt dat* van Bette Westera staat vol met gedichten over gevoelens. Niet van mensen, maar van dingen. Wat voelt een donderbui eigenlijk?

Colofon

Deze lessen voor de basisschool zijn een uitgave van Stichting CPNB in het kader van Heel De Klas Leest 2026.

Coördinatie, (eind)redactie en productie
Stichting CPNB
Postbus 15555
1001 NB Amsterdam

Teksten: Patsboem! educatief

Vormgeving: Thomas Taris

hebbanIN DE KLAS

Stichting CPNB heeft al het mogelijke gedaan om de vermelde gegevens op juistheid te controleren en is niet verantwoordelijk voor eventuele onjuistheden hierin.

Heel De Klas Leest is onderdeel van Heel Nederland Leest.

Een campagne van: CPNB

Met dank aan: Lezen Stichting Lezen

Wie leest heeft een goed verhaal